

Genealogie

langs Peel en Maas

ontdek jouw verhaal

Afdeling Land van Cuijk en Ravenstein
ngv-landvancuijkenravenstein.nl

Jaargang 34, april 2025 (94)

ngv

Nederlandse
Genealogische
Vereniging

Land van Cuijk en Ravenstein

Opgericht 11 december 1978
actieve afdeling van de
Nederlandse Genealogische Vereniging
op de grens van Oost-Brabant en Noord-Limburg

AFDELINGSBESTUUR

Voorzitter

voorzitter-lvc@ngv.nl

Secretaris

secretaris-lvc@ngv.nl

Penningmeester

penningmeester-lvc@ngv.nl

PR en communicatie

publicrelations-lvc@ngv.nl

Redactie / Facebook en Twitter

Maurice Roefs

redactie-lvc@ngv.nl

De afdeling is volop in een proces van bestuurlijke verandering. Er zijn diverse vacatures (voorzitter en PR/communicatie), daarnaast zijn zowel de secretaris als de penningmeester aftredend.

De samenstelling van een nieuw bestuur is in voorbereiding (zie ook op [pagina 5](#)), dit nieuwe bestuur wordt naar verwachting in de ledenvergadering van 19 april 2025 geïnstalleerd.

Om die reden ontbreekt bij de meeste van de hierboven genoemde functies de naam van de betreffende functionaris.

Genealogie langs Peel en Maas, jaargang 34 (april 2025)

Inhoudsopgave

- 3 - [Voorwoord \(en slotwoord\)](#)
- 4 - [Van de redactie](#)
- 5 - [Onze bijeenkomsten](#)
- 6 - [Notulen voorjaarsledenvergadering 13 april 2024](#)
- 8 - [Notulen najaarsledenvergadering 16 november 2024](#)
- 9 - [Jaarverslag over 2024](#)
- 11 - [Beginnerscursus stamboomonderzoek geprolongeerd](#)
- 12 - [Stamboomcafés in Grave en Bergen](#)
- 13 - [Afdeling neemt abonnement op Kadasterviewer](#)
- 14 - [NGV Evenement Familiegesciedenis 2025](#)
- 15 - [Welke ons vertoond heeft een kind](#)
- 20 - [Rectificatie huwelijksketting](#)
- 21 - [Kwartierstaat Theodorus \(Dorus\) van Berkel](#)
- 22 - [Drieduizend films geven gevarieerd beeld van Brabant én Land van Cuijk](#)
- 25 - [Amerika, America \(XXIII - van de Hei, deel 3b\)](#)
- 28 - [Wettelijke regeling voor meerouderschap van de baan?](#)
- 29 - [Herkomst van de kantonrechter](#)
- 34 - [Stel je vraag via Whatsapp / Afdelingsbibliotheek](#)

<https://www.ngv-landvancuijkenravenstein.nl>

<https://www.facebook.com/NGV.LvC>

I

F

Voorwoord (en slotwoord)

Piet Huvenaars

Toen ik als 15-jarige jongen begon met het uitzoeken van mijn stamboom, wist ik nog niet wat daar de gevolgen van zouden zijn. De archiefwereld bestond in 1971 nog uitsluitend uit papier.

De studiezaal van het Rijksarchief in Den Bosch had slechts enkele zitplaatsen en vol was vol. Je mocht alleen met een potlood naar binnen, balpennen waren verboden. Fotograferen was nog niet mogelijk. Je mocht kiezen, alles overschrijven of een fotokopie laten maken. Je kon ook zo binnenlopen bij de lokale pastoor of het gemeentearchief. Want die hadden hun oude dossiers nog gewoon in een kast staan.

Om hulp te krijgen bij het onderzoek ging ik natuurlijk bij de NGV. Alle bijeenkomsten van de afdeling LVC werden bezocht. En als trouwe bezoeker krijg je dan de vraag of je niet in het bestuur wilt komen. En daar heb ik in 1990 ja op gezegd.

Mijn taak als CALS (zie voetnoot op pagina 9) was om de metalen kaartenbak digitaal te maken, zodat uitwisseling tussen onderzoekers gemakkelijker werd. Die automatisering heeft het stamboomonderzoek flink veranderd.

Met de invoering van internet en de digitalisering van de archieven kan nu iedereen thuis onderzoek doen en zijn vragen stellen op allerlei forums. De noodzaak om bij een vereniging te horen verdween daarmee wel. Dat is een van de redenen waarom de NGV nu veel minder leden telt dan op het hoogtepunt. Voor mij blijft het belangrijk om gezamenlijk onderzoek te doen. Je komt dan ook in aanraking met werkwijzen of bronnen, waar je zelf nog nooit over nagedacht hebt.

In 2012, na het opstappen van een aantal oude rotten in het bestuur, kreeg ik de taak van secretaris toebedeeld. En in 2025 vind ik het mooi geweest. De organisatie van deze afdeling wordt overgenomen door anderen. De prachtige hobby blijft.

Een laatste tip: Houd de resultaten van uw onderzoek niet voor uzelf. Deel en publiceer uw gegevens. U maakt er andere mensen blij mee en maakt tegelijk uw eigen gegevens sterker.

Met vriendelijke groeten,

Piet Huvenaars
Secretaris NGV afdeling LVC

Van de redactie

Maurice Roefs

Voorjaar, eindelijk, dat is in ieder geval een gedachte die bij mij opkomt.

Als eigenaar van een partijtje zonnepanelen heb ik kunnen vaststellen dat de maanden januari en februari écht donkere maanden waren met weinig zonneschijn. Maart heeft zich gelukkig uitbundiger getoond, met zon, een aantal warme dagen, maar verraste af en toe toch ook nog met frisse temperaturen. En dan volgt april, met hopelijk nog meer goed weer.

April is ook traditiegetrouw de maand waarin we als afdeling onze jaarvergadering houden. We blikken terug.

De weerslag daarvan zie je dan ook in deze editie van het afdelingsblad, met de agenda voor de jaarvergadering, de notulen van de achter ons liggende ledenvergaderingen, het jaarverslag etc.

Naast het afdelingsnieuws in deze editie ook weer een aantal inhoudelijke artikelen, zoals de kwartierstaat van Theodorus (Dorus) van Berkel en neemt Willem Keeris ons weer mee naar Amerika met wederwaardigheden over de emigrantenfamilie Van de Hei. Het BHIC laat zien welke filmische schatten er liggen te wachten om bekeken te worden, films uit de vorige eeuw die een uniek maar ook veelzijdig beeld geven van veel plaatsen in de provincie Noord-Brabant.

Twee uitgebreide artikelen gaan in op de vraag of een pasgeboren kind bij de geboorteangifte nu echt mee moest

naar het gemeentehuis. En is een uit 1996 stammende lezing/voordracht (gevonden in de afdelingsbibliotheek) bewerkt en geeft die inzicht in de herkomst van de kantonrechter.

We doen aan (familie)geschiedenis, we kijken niet alleen terug maar ook vooruit. Als je goed nota neemt van de artikelen, dan staan we als afdeling niet stil. Er is sprake van nieuwe energie na een tijdje waarin we het best moeilijk gehad hebben.

Het staat eigenlijk allemaal te lezen in deze editie van het afdelingsblad: Whatsapp, ontwikkelingen rondom de afdelingsbibliotheek, de aanschaf van Kadasterviewer voor de leden.

Een flinke groep vrijwilligers zorgt bovendien voor (regionale) stamboomcafés in Grave en in Bergen. Wellicht na de zomer zelfs een stamboomcafé in Gennepe?

Meer dan 15 mensen nemen deel aan een door de afdeling georganiseerde beginnerscursus. En een tweede cursus (nog voor de zomer) staat gepland.

De pers wordt meer opgezocht, er wordt voor reuring op Facebook gezorgd en met goedkeuring van de leden wordt op 19 april 2025 een bijna volledig nieuw bestuur geïnstalleerd. Het mag gerust gezegd: de afdeling bruist en blaakt weer van zelfvertrouwen!

De redactie draagt daar graag haar steentje aan bij.

Reageren? Graag! Mail naar redactie-lvc@ngv.nl

Onze bijeenkomsten

Zaterdag 19 april 2025 – jaarvergadering én lezing

> Activiteitszaal van MFA de Valuwe

De Valuwe 1, 5431 AV Cuijk
0485-210013

> **aanvang 14:00 uur** (zaal open 13:30 uur)

Deel 1 - Jaarvergadering (ca 30 minuten)

De agenda van deze vergadering luidt als volgt:

1. Opening
2. Vaststellen van de agenda
3. Ingekomen stukken en mededelingen
4. Vaststellen van de notulen van de vergaderingen van [13 april 2024](#) en [16 november 2024](#)
5. Jaarverslag over 2024 (zie [pagina 9 e.v.](#))
6. Financieel verslag (mondelijke toelichting)
7. Bespreking AV 10 mei 2025 (volgt nog aparte mail over)
8. Bestuursverkiezing
9. Afscheid oude bestuursleden (Silvia Daamen-van Haare, Piet Huvenaars en Hens Borkent)
10. Eerbetoon aan trouwe leden
11. Rondvraag
12. Sluiting

Pauze 14:30 - 15:00 uur

Lezing 15:00 - 16:00 uur (zie [pagina 6](#) voor meer informatie)

Toelichting - bij agendapunt 8

Piet Huvenaars is aftredend in 2025; hij heeft aangegeven zich niet meer verkiesbaar te stellen. Hens Borkent is vorig jaar herbenoemd maar heeft te kennen gegeven tussentijds te willen aftreden. Zonder de verkiezing van nieuwe bestuursleden zou het bestuur uit nog slechts één persoon bestaan (t.w. Maurice Roefs, benoemd in 2023).

De afgelopen weken en maanden is er achter de schermen hard gewerkt om te kunnen komen tot een uitbreiding van het bestuur. Inmiddels zijn vier personen bereid gevonden om bestuurslid te worden. Dat zijn: **Anny Pennings-Cornelissen, Maria Smits-Rutten, Geert Barten** en **Willy Lourenssen**.

Voorgesteld wordt om deze vier personen te benoemen tot bestuurslid. Indien dat voorstel wordt overgenomen bestaat het bestuur na 19 april 2025 daarmee uit vijf personen.

De NGV-reglementen schrijven voor dat voorzitter, secretaris en penningmeester *in functie* worden gekozen. Voorgesteld wordt om dit als volgt te doen:

- **voorzitter** Maurice Roefs
- **secretaris** Willy Lourenssen
- **penningmeester** Geert Barten

Andere leden kunnen zich ook kandidaat stellen voor het bestuur. Dit dient tijdig kenbaar gemaakt te worden (tenminste 7 dagen voorafgaand aan de vergadering, daarmee **uiterlijk zaterdag 12 april 2025**).

Deel 2 - Lezing

Militieregister en militaire stamboeken

door: Ben Bal

In 1810 werd in de Nederlandse departementen van het Franse keizerrijk de conscriptie ingevoerd. Deze dienstplicht werd in grote lijnen in 1813 overgenomen door koning Willem I.

De administratie ervan gebeurde in de militieregisters waarin gegevens stonden als naam, geboortedatum, beroep, ouders, signalement en militaire status. Ook van degenen die uitgeloofd werden, vrijstelling hadden (bijv. broederdienst) of om medische redenen werden afgekeurd.

Jaarlijks moesten gemeenten een aantal dienstplichtigen leveren. Dit gebeurde via loting, waarbij de laagste nummers als eerste opgeroepen werden. Wie was ingeloot kon proberen zijn nummer te ruilen met iemand met een hoger nummer (nummervisseling) of tegen betaling een vervanger regelen (de remplaçant).

De militieregisters werden in tweevoud opgemaakt: één voor de gemeente, het andere was bestemd voor het provinciaal archief. Dankzij deze brede registratie vormen de militieregisters van de Landmacht een waardevolle bron voor genealogisch onderzoek.

Ben Bal legt uit wat je moet weten om het juiste *stamboek onderofficieren en minderen* (1813-1924) te vinden en hoe je daarbij te werk gaat.

Notulen voorjaarsledenvergadering

13 april 2024

Maurice Roefs

Locatie: partycentrum De Bond (Cuijk)

1. Opening

Om 16.15 uur door Maurice Roefs. Hij neemt tijdens deze vergadering de rol van voorzitter waar, deze functie is immers nog steeds vacant. Er zijn 9 leden aanwezig.

2. Vaststellen van de agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Ingekomen stukken en mededelingen

Er zijn geen ingekomen stukken. Berichten van verhindering zijn ontvangen van Piet Huvenaars en Willem Keeris.

4. Vaststellen van de notulen van de vergaderingen van 29 april 2023 en 11 november 2023

De verslagen van beide vergaderingen staan opgenomen in de afdelingsbladen van april 2023 (editie 89) en december 2023 (editie 91). Beide verslagen worden vastgesteld met dank aan de steller.

5. Jaarverslag over 2023

Dit jaarverslag is opgenomen in Mededelingenblad 92 en wordt vastgesteld met dank aan de steller.

6. Financieel verslag over 2023 (mondelijke toelichting)

Hens Borkent geeft een korte toelichting. Rekeningen worden betaald door de landelijke penningmeester, Hens is

budgethouder. Van het budget 2023 (2480 euro) is 1040 euro uitgegeven. Het verschil van 1400 euro is grofweg gelijk aan wat eerder werd uitgegeven aan druk- en portokosten voor het afdelingsblad. Deze kosten vallen nu weg, nu het blad digitaal is geworden. Financieel gezien moet het toegekende budget voor 2024 (1600 euro) voldoende zijn.

7. Bespreking AV 20 april 2023

De agenda van de AV wordt kort toegelicht. Zwaartepunt van de agenda ligt op het afsluiten en rekening en verantwoording afleggen over het afgelopen verenigingsjaar (kalenderjaar 2023). Er staan geen nieuwe inhoudelijke punten op de agenda, ook de handleiding voor de penningmeesters brengt weinig verandering aan in de werkwijze zoals die nu reeds van toepassing is.

Financieel gezien heeft de vereniging landelijk een goed jaar gehad, niet in de laatste plaats door een aantal legaten. Het is bijzonder te mogen vaststellen dat er diverse mensen zijn die grote sommen geld aan de vereniging laten en daarmee postuum ook ons als regionale afdeling mede in staat stellen om 'ons ding' te kunnen blijven doen!

De vergadering gaat akkoord met de aanwijzing van Willy Lourenssen als afgevaardigde vanuit Land van Cuijk en Ravenstein naar de AV van 20 april 2024 met alle bijbehorende rechten en plichten.

8. Bestuursverkiezing

Vorig jaar zijn Piet Huvenaars, Silvia Daamen-van Haare en Hens Borkent opnieuw verkozen tot bestuurslid. Dit jaar staat de herverkiezing van Hens opnieuw op de agenda. Dit

komt omdat de herverkiezing van vorig jaar een 'uitgestelde verkiezing' was omdat we vanwege corona een aantal jaren niet meer vergaderd hebben. De herverkiezing van vorig jaar was daarmee eigenlijk deels een achteraf goedkeuren van een voorzetting van bestuurslidmaatschappen zonder verkiezingen. Afgelopen tijd is om die reden het rooster van aftreden nog een keer tegen het licht gehouden en vastgesteld (mede om een spreiding over de jaren te hebben zodat niet alle bestuursleden in een jaar aftredend zijn) dat dit jaar Hens Borkent alsnog/wederom voor herbenoeming in aanmerking komt. De vergadering gaat zonder stemming akkoord met deze herbenoeming. Hens bedankt!

9. Rondvraag

Willy Lourenssen geeft een korte terugkoppeling van een gesprek/overleg dat voorafgaand aan de lezing en deze vergadering heeft plaatsgevonden met een aantal leden voor het verlenen van hand- en spandiensten bij het opzetten van een stamboomcafé met ingang van september 2024. Binnenkort volgt daar meer informatie over richting de leden.

Ferry Moubies vraagt om bij het Hoofdbestuur aan te kaarten dat de NGV-website sneller wordt aangepast zodat eindelijk meer informatie (zoals de bidprentjes, rouwbrieven etc.) daadwerkelijk online voor de leden beschikbaar komt. De situatie is weinig veranderd ten opzichte van wat vroeger op de oude site te zien was.

10. Sluiting

Maurice Roefs sluit de vergadering om 16.50 uur.

Notulen najaarsledenvergadering 16 november 2024

Piet Huvenaars

Locatie: partycentrum De Bond (Cuijk)

1. Opening

- Omdat er geen voorzitter meer is sinds april 2023, neemt Maurice Roefs opnieuw de rol van dagvoorzitter op zich. Hij opent de vergadering.
- Behalve het bestuur (3 personen) zijn 7 leden aanwezig. 4 leden hebben zich via mail afgemeld.
- Gast is Peter van Boheemen, voorzitter van het Hoofdbestuur NGV, omdat hij voorafgaand aan de vergadering een presentatie heeft gehouden over de NGV-website.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

Geen ingekomen stukken voor deze vergadering.

3. Voorbereiding voor de Algemene Vergadering van de NGV op 23-11-2024

Landelijke ontwikkelingen in het kort:

- De NGV telt ongeveer 5000 leden. In 2024 blijft het ledental ongeveer gelijk.
- Financieel gezien is de NGV weer op de rit. Vanwege gestegen prijzen wordt de contributie licht verhoogd.
- Verder wordt bezuinigd op de bibliotheek en de eigen collecties.
- Ook het verenigingscentrum in Bunnik is kleiner geworden en dus goedkoper.

- Veel aandacht gaat uit naar het geven van cursussen (NGV Academie).
- De afdeling LVC heeft al een begroting ingediend en die is goedgekeurd.
- De leden stellen Willy Lourenssen aan als afgevaardigde van deze afdeling.

4. Lokale ontwikkelingen

- Er is nu nog een bestuur van 3 personen.
- In de komende Ledenvergadering in voorjaar 2025 treedt Piet Huvenaars af en hij is niet meer herkiesbaar. Hens Borkent handelt voorlopig nog wel de geldzaken af.
- Daarmee blijft op termijn slechts één bestuurslid over.
- Tot en met mei 2025 wordt nog wel het stamboomcafé in de bibliotheek Grave voortgezet.

5. Rondvraag

Op een vraag van Harrie van Grinsven wordt geantwoord dat het bestuur contact zal opnemen met Silvia Daamen om stil te staan bij haar afscheid als bestuurslid.

6. Sluiting

Jaarverslag over 2024

Bestuursleden

Voorzitter	vacature
Piet Huvenaars, secretaris, CALS ¹⁾	aftredend 2025
Hens Borkent, budgethouder	aftredend 2027
Silvia Daamen-van Haare, PR	afgetreden 2024
Maurice Roefs, redactie	aftredend 2026

In juli stopt Silvia Daamen-van Haare om persoonlijke redenen met haar bestuursfunctie, inclusief haar rol als PR-functionaris. Ze draagt haar NGV-materiaal over aan de secretaris.

Overige medewerkers:

Willy Lourenssen is in 2024 aangewezen als afgevaardigde namens de afdeling Land van Cuijk en Ravenstein voor de landelijke AV.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur kwam vier keer bijeen: 20 februari; 7 mei; 22 juli; 29 oktober en 3 december. Deze vinden zoveel als mogelijk online plaats ter besparing van reistijd en reiskosten. Daarnaast vindt overleg plaats via e-mail en een onderlinge Whatsapp-groep.

Vrijwilligers steeds belangrijker!

Met ingang van 1 januari 2024 is er een groeiende groep vrijwilligers waarop een beroep kan worden gedaan. Per 31

1) CALS staat voor Coördinator Afdeling Leden Service. Die term is nog ontstaan in de tijd toen de papieren kaartenbak overging naar een digitaal bestand. Nu iedereen digitaal werkt kan die functie wel vervallen. Ieder lid kan zijn vraag stellen op een afdelingsbijeenkomst, via e-mail en/of via het afdelingsblad.

december 2024 bestaat deze groep uit 15 personen die zich periodiek inzetten. De coördinatie daarvan verloopt via een aparte Vrijwilligersapp.

Ontwikkeling ledental (telkens per 31 december)

2022	127
2023	135
2024	128

Wijziging in programmering

Het aantal bezoekers aan de reguliere lezingen valt vaak lager uit dan gehoopt. Daarom heeft het bestuur het aantal lezingen verminderd. In plaats daarvan zijn er meer stamboomcafés waarmee in september wordt gestart.

In een roulerend schema helpen de al genoemde vrijwilligers de bezoekers met hun vragen. Dat is een succes. Tot nu toe komen er meer vrijwilligers dan er ingepland zijn, gewoon omdat ze dat graag doen (hulde!). Ook zijn er iedere keer weer nieuwe bezoekers met vragen. Het aantal bezoekers/deelnemers varieert (voor aantallen zie overzicht op de volgende pagina).

Ledenvergadering 13 april en 16 november

• 13 april 2024

Op de Jaarvergadering van 13 april wordt Hens Borkent herkozen als budgethouder. Voorafgaand en in de marge van deze vergadering is op 'werkgroepniveau' gesproken over het opzetten van nieuwe vormen van activiteiten, dit als ver-

volg op de algemene vergadering van 11 november 2023.

- 16 november 2024

Ook in deze algemene vergadering wordt, in het bijzijn van de landelijk voorzitter, stilgestaan bij de situatie waarin de afdeling zich op dat moment bevindt. Er wordt vanuit het landelijke volop ruimte geboden om op een praktische manier invulling te geven aan de inrichting van de afdeling en het organiseren van activiteiten. Daarmee gaan we aan de slag!

Genealogie langs Peel en Maas

Het afdelingsblad verschijnt in 2024 twee keer, in plaats van de geplande drie edities. Door omstandigheden heeft publicatie van de augustus-editie geen doorgang gevonden.

Social media, (landelijke) website en afdelingsbibliotheek

- De afdeling is actief op Facebook en WhatsApp. De lezingen en andere activiteiten worden er op aangekondigd.
- De website van de landelijke NGV is in de afgelopen periode steeds beter toegankelijk en bruikbaar geworden. Daar is ook een link naar de eigen afdelingsite te vinden en niet via de landelijke maar via een eigen server gehost wordt.
- De afdeling kent drie Whatsappgroepen: een bestuursapp, een vrijwilligersapp en een app voor de volgers van onze afdeling.
- De bibliotheek is in 2024 in twee gedeeltes (23 januari en 1 oktober) overgebracht van de archiefruimte van Catharinahof in Grave naar de aldaar gevestigde bibliotheek, waar de afdeling ruimte heeft om de boeken uit te stallen. Een geactualiseerde inventarislijst komt in 2025 op de website

van de afdeling. Vanaf dat moment kunnen er ook weer boeken worden uitgeleend.

Overzicht van lezingen/bijeenkomsten in 2024 (tussen haakjes de locatie en -indien bekend- het aantal deelnemers/aanwezige personen, in sommige gevallen is een schatting gemaakt)

- 16 maart 2024 (Cuijk, 11): *Geneaknowhow* door Paul Balm;
- 13 april 2024 (Cuijk, 11): *Mijn NSB-opa* door Paul Strack van Schijndel, *tevens algemene ledenvergadering*;
- 11 mei 2024 (Zeeland, circa 15): *Werkbijeenkomst*;
- 14 september 2024 (Grave, circa 12): *Stamboomcafé*;
- 12 oktober 2024 (Grave, circa 12): *Stamboomcafé*;
- 9 november 2024 (Grave, 9): *Stamboomcafé*;
- 16 november 2024 (Cuijk, 7): *Website NGV landelijk* door Peter van Boheemen, *tevens algemene ledenvergadering*;
- 14 december 2024 (Grave, circa 15): *Stamboomcafé*.

Beginnerscursus stamboomonderzoek geprolongeerd

Maurice Roefs

Een paar weken geleden was het mogelijk om in te schrijven voor een beginnerscursus stamboomonderzoek. Initiatief van deze cursus lag bij onze afdeling waarbij samengewerkt wordt met de NGV Academie.

Beeldmerk
NGV-Academie

Dat stamboomonderzoek brede belangstelling geniet, dat was al wel duidelijk. Maar, het aantal mensen dat mee wilde doen aan de cursus was overweldigend zodat er zelfs een wachtlijst ingesteld moest worden!

Op vrijdag 7 maart is een groep van maar liefst 17 personen, onder leiding van cursusleider Karel Spee, aan de slag gegaan. De cursus biedt stap-voor-stap begeleiding, handige tips en toegang tot waardevolle bronnen om zelfstandig stappen te kunnen zetten in genealogisch onderzoek.

Of het nu gaat om het ontdekken van verre voorouders of het invullen van ontbrekende takken in de familieboom, deze cursus helpt deelnemers daarbij op weg.

Gezien de grote belangstelling is - na overleg met de NGV-Academie - al snel het besluit genomen om op korte termijn

een tweede cursus aan te bieden.

Op 9 maart is een persbericht uitgedaan en is de cursus ook bekend gemaakt via Facebook met een [link](#) naar meer informatie op de site van de afdeling.

Beginnerscursus
Stamboomonderzoek
ontdek jouw verhaal
mei/juni 2025
Klik voor informatie en/of inschrijven

Cursus stamboomonderzoek doen?

Dat kan nog voor de zomer!

Praktische informatie:

- **Data:** start op vrijdag 2 mei 2025, vijf opeenvolgende vrijdagmiddagen (13:30-16:00 uur)
- **Locatie:** Bibliotheek in het Huis van Cuijk, Grotestraat 62, Cuijk
- **Kosten:** € 60 voor NGV-leden, € 75 voor niet-leden

Interesse? Of ken je iemand anders die de cursus wil volgen? Stuur een mail naar publicrelations-lvc@ngv.nl.

Stamboomcafés in Grave en Bergen

Dit seizoen is gestart met (regionale) stamboomcafés in de openbare bibliotheken van Grave en Bergen.

Enthousiaste vrijwilligers zijn dan aanwezig om te helpen bij het vinden van antwoorden op genealogische vragen. Iedereen kan vrij binnenlopen, ook als je geen lid bent van de NGV of de bibliotheek. Iedereen is van harte welkom!

Voor de zomer is er nog twee keer stamboomcafé in Grave (zaterdag 12 april en zaterdag 10 mei) en één keer in Bergen (donderdag 24 april). Meer informatie over de regionale stamboomcafés vind je [hier](#).

Gekeken wordt of het mogelijk is om na de zomer de stam-

cafés voort te zetten, zo mogelijk ook in Gennepe.

De stamboomcafés voorzien niet alleen in een behoefte, ze zijn ook een mooie gelegenheid om elkaar - onder het genot van een kopje koffie of thee - te ontmoeten en te spreken.

Dus... ook als je geen vragen hebt maar je wil gewoon eens komen buurten, ook daarvoor ben je van harte welkom!

Iedere 2e zaterdag van de maand stamboomcafé

Nederlandsche Genealogische Vereniging
logische Vereniging
Ravenstein

U bent welkom
- Bibliotheek Grave
- Trompetterstraat 2
- 10:30-12:30 uur
Meer informatie?
Klik op deze afbeelding.

NGV-LANDVANCUIJKENRAVENSTEIN.NL

Spreekuur: Stamboomcafé Bergen

donderdag 27 februari 2025
donderdag 27 maart 2025
donderdag 24 april 2025
14:00 - 17:00 uur

Bibliotheek Bergen
Den Asseldonk 2
5854CC Bergen

Enkele sfeerbeelden van de stamboomcafés in Grave en Bergen

Afdeling neemt abonnement op Kadasterviewer

Maurice Roefs

Bij genealogisch onderzoek is het Kadaster een waardevolle informatiebron. Dit register, dat sinds 1832 onroerend goed en de bijbehorende eigenaren bijhoudt, kan helpen om je familiegeschiedenis te reconstrueren.

Via het Kadaster kun je achterhalen waar en hoe je voorouders woonden. Kadastrale leggers en kaarten laten eigendoms-overdrachten zien, waardoor je inzicht krijgt in familiebezit door de generaties heen. Dit is vooral nuttig als je wilt weten of een familie boerderijen, huizen of land bezat en hoe dit overging op erfgenamen.

Daarnaast kunnen mutatieoverzichten en hypothecaire registers aanvullende informatie geven over financiële situaties en familieverbanden.

En leiden kadastrale gegevens bijvoorbeeld naar notariële akten, waarin erfopvolging en familieverhoudingen duidelijk worden. Door de combinatie van kadastrale gegevens met bevolkingsregisters en andere archieven is het mogelijk om een gedetailleerder beeld te krijgen van het leven van je voorouders.

Op de [beeldbank](#) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is een deel van het kadaster online in te zien. Dat betreft dan de kadastrale kaarten met de oorspronkelijke kadastrale nummering zoals opgemaakt bij de inwerkingtreding van het kadaster in 1832.

Sindsdien hebben stukken grond een andere functie gekregen, is de eigendom gesplitst of zijn percelen juist samengevoegd en zijn daardoor nieuwe (hogere) kadastrale nummers ingeschreven. Deze nummers zie je niet terug op de kaarten van 1832, dus als je bijvoorbeeld in 1890 iets in een notariële akte leest, welk oorspronkelijk stuk grond betreft het dan? Als je dan niet beschikt over nieuwe kaarten of onderliggende informatie dan is dat zoeken naar de spreekwoordelijke naald in de hooiberg.

In de kadastrale registratie zijn al deze wijzigingen minutieus en consequent vastgelegd, dus alle wijzigingen die in de loop van de tijd zijn opgetreden zijn in principe terug te vinden in aparte registraties. Inzage daarin is mogelijk, daarvoor dient dan wel een abonnement te worden genomen op de Kadaster Archiefviewer.

Het afdelingsbestuur heeft besloten om een abonnement op de Kadaster Archiefviewer aan te schaffen en ter beschikking te stellen aan de leden van de afdeling.

Meer informatie volgt later dit jaar. Ook wordt er gekeken naar de mogelijkheid van het organiseren van een workshop in het najaar van 2025 om de gebruiksmogelijkheden van Kadaster Archiefviewer toe te lichten.

Wordt dus vervolgd!

NGV Evenement Familiegesciedenis 2025

Eind 2025 bestaat de NGV-afdeling Rijnland en Kennemerland 40 jaar. Om dit te vieren en in overleg met het NGV-hoofdbestuur heeft het afdelingsbestuur de organisatie op zich genomen van het **NGV Evenement Familiegesciedenis 2025** en wel op zaterdag **27 september 2025** in de **Hooglandse Kerk in Leiden**.

Het thema van de dag zal zijn '**Vrouwen en hun verborgen verleden**' en wordt uitgewerkt aan de hand van vier lezingen. Andere onderdelen van het dagprogramma zijn de presentatie van de afdelingspublicatie *Genealogieën en verhalen van Rijnlandse en Kennemerlandse voorouders, deel II* en de verkiezing van de winnaar van de **NGV-Schepperle Award 2025**.

Gedurende de dag is er een informatiemarkt met medewerking van een groot aantal historische verenigingen, enkele archief-

diensten uit het werkgebied van Rijnland en Kennemerland, en een aantal organisaties die zich bovenregionaal bezighouden met familiegesciedenis.

Het Evenement zal gehouden worden in de monumentale Hooglandse Kerk, gelegen in het centrum van Leiden (op loopafstand van de stations Leiden Centraal en Leiden Lammenschans). Ook is tegen betaling parkeren van de eigen auto mogelijk in parkeergarages (Haarlemmerstraat, Breestraat en Garenmarkt). Of kan tegen een voordelig tarief geparkeerd worden op parkeerterrein Haagweg. Daarvandaan kan gebruik gemaakt worden van de pendelbusjes die gedurende de gehele dag rijden tussen het parkeerterrein en de binnenstad.

De ligging van de kerk in het centrum van de stad, in de buurt van de plek van de zaterdagse markt en te midden van een groot aantal cafés en restaurants, staat garant voor veel voorbijgangers die spontaan kunnen binnenlopen. Dit vormt een uitgelezen mogelijkheid om het grote(re) publiek kennis te laten maken met het stamboomonderzoek / onderzoek naar de familiegesciedenis en de vele mogelijkheden om dit onderzoek zelf te doen.

Meer informatie over dit evenement is (later) te vinden via de [afdelingswebsite](#) en de [landelijke website](#).

Welke ons vertoond heeft een kind

Maurice Roefs

In dit artikel ga ik in op een curieus fenomeen dat bij de introductie van de burgerlijke stand ontstond. Het betrof de verplichting om bij de aangifte van een geboorte het kind mee te nemen naar het gemeentehuis. Dit om het geslacht het kind te kunnen vaststellen en vast te leggen in de geboorteakte.

Vroege(re) registratie

Dat de overheid zich bemoeit met de registratie van geboorte, huwelijk en overlijden was niet vanzelfsprekend. Zoals we weten was er altijd al een vorm van registratie maar die liep via de kerken en eigenlijk ook niet eerder dan in de loop van de 16^e eeuw.

Het aanleggen en bijhouden van kerkregisters wordt verplicht door het Concilie van Trente dat in meerdere zittingen plaats heeft van 1545 tot 1563. Het heeft tot doel de misstanden en misbruiken binnen de rooms-katholieke kerk aan te pakken en geldt als reactie op de Reformatie. Tijdens de 24^e zitting van dit concilie (11 november 1563) wordt de zienswijze van de rooms-katholieke kerk met betrekking tot de huwelijksmoraal vastgelegd. Het concilie wil met name dubbelhuwelijken en andere polygame praktijken uitroeien en nader toezicht van de kerk op huwelijken bevorderen.

Het concilie besluit verder dat bij het huwelijk twee of drie getuigen aanwezig moeten zijn. Het huwelijk moet gesloten worden ten overstaan van de pastoor van de parochie waar de toekomstige echtelieden wonen en mag niet gesloten worden

voor een vreemde pastoor. Ook deze maatregel dient om geheime of dubbelhuwelijken in den vreemde te verhinderen. Het concilie beoogt daarmee aan alle afwijken van de huwelijks-moraal een einde te maken. Een goede administratie is daarbij onontbeerlijk.

Het Concilie van Trente legt niet alleen de verplichting op huwelijksregisters aan te leggen, maar ook doopregisters. Dit eveneens in verband met het toezicht op de huwelijksmoraal, vooral met het ook op het vastleggen van eventuele huwelijks-beletselen. De voornaamste zijn geestelijke verwantschap en bloed- en aanverwantschap.

De regels van de rooms-katholieke kerk, die in meer of minder vergelijkbare vorm ook in de protestantse gebieden worden doorgevoerd, hebben vooral een functie in de sociale of maatschappelijke ordening. Maar, het werkte ook door bij de toepassing van het recht, en kon bijvoorbeeld van doorslaggevend belang zijn bij de toepassing van het erfrecht.

Invoering burgerlijke stand

Nederland als eenheidsstaat bestaat iets meer dan 200 jaar, voor die tijd was het een verzameling van provincies met ieder een eigen rechtsstelsel dat gevormd werd door landrechten, costuijmen en gewoonterecht. Aan deze bonte mengeling van regelingen komt een einde doordat de Fransen eind 18^e, begin 19^e eeuw (1795-1813) de Nederlanden bezetten en in 1810 zelfs inlijven bij het Franse keizerrijk onder leiding van Napoleon-

De komst van de Fransen leidt ertoe dat de manier waarop gedacht wordt over de inrichting van bestuur en staat ingrijpend verandert. Nederland, opgebouwd uit zelfstandige provincies samenwerkend als statenbond gedomineerd door Holland, wordt een eenheidsstaat met centraal gezag en wetten die overal en voor iedereen gelden. Dit heeft verregaande consequenties op tal van terreinen.

Naar het Franse model (de *code Napoleon* uit 1804) wordt in Nederland in 1811 de Code Civil ingevoerd. Daarin ook veel regels en voorschriften voor de bevolkingsregistratie. Dat gebeurde overigens niet om ons genealogen te plezieren, maar de Franse overheid wilde stevige grip krijgen op de bevolking. Er werd volop oorlog gevoerd, dus was het wel handig dat de bevolkingsregistratie uit de invloedssfeer van de kerken wordt getrokken en een overheidstaak wordt. Op deze wijze wordt namelijk snel duidelijk hoeveel jonge mannen er beschikbaar zijn voor het leger.

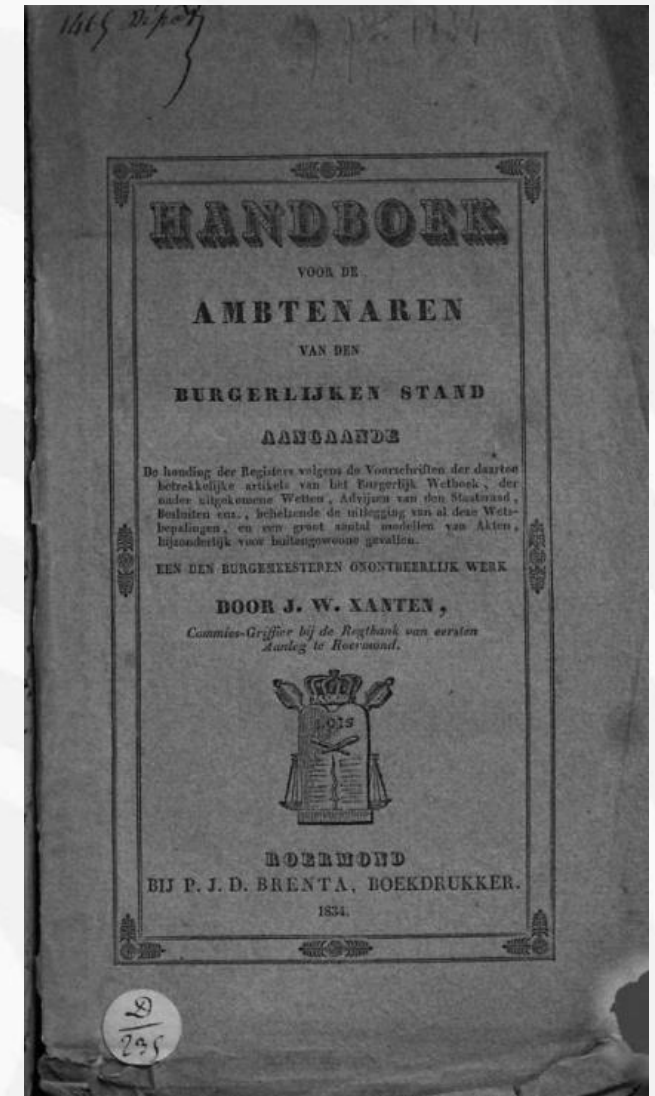
Registeren volgens landelijke standaard

Iedere gemeente richt een burgerlijke stand in die alle geboortes, huwelijken en overlijdens bijhoudt door deze vast te leggen in aktes.

De gemeente klinkt ons misschien bekend in de oren, in bestuursrechtelijke zin komt dit begrip pas in 1798 voor het eerst in beeld om het lokale bestuur te definiëren. Het maakte een einde aan de tot dan grote diversiteit aan bestuursvormen als steden en (ambachts)heerlijkheden met lage, middel en hoge jurisdictie. Als je bedenkt dat een heerlijkheid onderwerp van eigendom kan zijn en dus overerfd of verkocht kon worden, dan is de invoering van een stelsel met gemeenten een voor die tijd letterlijk revolutionaire beslissing geweest waar we tot op de dag vandaag profijt van hebben.

De burgerlijke stand is voor de meeste lokale bestuurders een nieuwe en misschien wel onbekende taak. Om de ambtenaar van de burgerlijke stand (veelal de burgemeester zelf) hierin bij te staan verschenen er dan ook handboeken, 'een den burgemeesteren onontbeerlijk werk'.

Titelpagina van het in 1834 te Roermond uitgegeven 'Handboek voor de ambtenaren van den burgerlijken stand', door J.W. Xanten, commies-griffier bij de Regtbank van eersten Aanleg te Roermond.

Of die handboeken vanuit de centrale overheid zijn uitgegeven is niet geheel duidelijk. Je zou denken van wel, maar als je akten uit verschillende landstreken vergelijkt, dan vertonen deze uiterlijk wel gelijkenissen maar wijken ze ook wel van elkaar af.

Burgerlijk Wetboek!

De (Franse) Code Civil is voor de toepassing naar het Nederlands vertaald en vervat in het zogeheten Burgerlijk Wetboek. Het Burgerlijk Wetboek wijkt in opbouw af van andere wetgeving. Het is opgebouwd uit verschillende delen (de boeken) die ieder een specifiek onderdeel van het burgerlijk recht regelt. Eén van die boeken is dat van Personen.

Er is daarmee – hoewel je dat misschien zou verwachten – geen Wet op de burgerlijke stand, maar heeft het vastleggen van de familierechtelijke verbintenissen als geboorte, huwelijk en overlijden een plek gekregen in het privaatrecht.

En omdat het gaat om het vastleggen van basisinformatie over mensen, is het eerlijk gezegd niet vreemd dat de regels voor de burgerlijke stand zijn neergelegd in het eerste boek. Eerst dus de mensen, daarna komt alles aan de orde waar die mens in het latere leven dagelijks mee te maken kan krijgen, denk bijvoorbeeld aan het erfrecht of de regels voor het sluiten van overeenkomsten.

De geboorteakte nader bekeken

Ik ga hier nader in op de geboorteakte uit de eerste helft van de 19e eeuw, want daarin is - zoals al eerder aangegeven - iets merkwaardigs te lezen.

In de eerste helft van de 19e eeuw staat in het Burgerlijk Wetboek (Boek 1, derde titel, 2e afdeling, van de akten van

geboorte) in artikel 29 vermeld dat het pasgeboren vertoond moet worden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, zoals dat ook in artikel 55 van de Code Civil was bepaald. Met andere woorden: de ambtenaar van de burgerlijke stand moest zelf vaststellen dat er inderdaad een kind geboren was; de controle daarop vond plaats op het gemeentehuis. Een bijzonder gezicht moet dat telkens geweest zijn, een pasgeboren kind gewikkeld in wat voor die tijd door moest gaan als babykleding.¹⁾

Vraag die opkomt; waarom is deze bijzondere bepaling opgenomen, maar ook vragen of de bepaling letterlijk werd uitgevoerd, en vond er controle op plaats? En wat als de vader het kind niet bij zich had, zou hij dan teruggestuurd worden?

Hoewel tegenwoordig zo goed als iedereen wel overtuigd is van het belang van een goed functionerende burgerlijke stand, was dat in de begintijd misschien geen gelopen race. De regels waren immers opgelegd door een bezettende macht. Er waren destijds ouders die het geslacht van hun kind niet naar waarheid invulden.²⁾

- 1) **Uitgangspunt van de wet was dat de aangifte van de geboorte door de vader van het kind gedaan werd, of indien hij dat zelf niet kon, konden anderen de aangifte doen mits deze personen bij de bevalling aanwezig waren geweest.**
De meeste bevallingen vonden thuis plaats en daarmee was de vader dus veelal aanwezig.
Wanneer de moeder ergens van het kind bevallen was, dan diende de aangifte te worden gedaan door de persoon in wiens huis de geboorte had plaatsgevonden.
- 2) **Bij latere huwelijken is er wel eens sprake van een 'herstelakte'. Abusievelijk blijkt dan in de geboorteakte van de bruidegom een fout te zijn geslopen en staat hij als 'kind van het vrouwelijk geslacht' in de akte vermeld.**
Het is uiteraard niet meer met zekerheid vast te stellen, maar het abusievelijke is wellicht in sommige gevallen een bewuste keuze geweest om de zoon uit Franse handen te houden.

Werd het pasgeboren kind vertoond?

Vastgesteld kan worden dat de wet duidelijk was. Het kind moest getoond worden op grond van artikel 29, zoals hiervoor omschreven. Maar, nogmaals, gebeurde het ook?

En is er verschil in de praktijk in de periode 1811-1813 (als Nederland tot het Franse keizerrijk behoort) en de periode daarna, als Nederland een soevereine staat wordt onder koning Willem I.

[Akte 1811](#)

Akten uit 1811 zijn veelal nog volledig handgeschreven, soms in twee talen, Frans als taal van de overheid en in het Nederlands als volkstaal. Hoewel dit zeker niet representatief is heb ik een klein onderzoek gedaan naar akten uit 1811. Daarin wordt de akte veelal als volgt afgesloten: *'Ingevolge deze verklaring en ten verzoeken van [volgt naam van de aangever] heb ik daarvan deze tegenwoordige acte opgesteld welke [volgt naam van de aangever] en de twee getuigen benevens mij ondertekend hebben.'*

De vraag is overigens welke rol en betekenis de getuigen hadden. Veel later – in een handboek voor de ambtenaar van de burgerlijke stand uit 1881 – lijken de getuigen geen kennis van de geboorte zelf te hoeven dragen maar is hun aanwezigheid bij het opstellen van het akte en het ondertekenen ervan enkel bedoeld als bevestiging van de verklaring van de aangever en het correct boekstaven van die verklaring door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

[Akte 1812](#)

Wanneer in 1812 in veel gemeenten gebruik gemaakt wordt

van de Franstalige akte dan staat daarin enkel vermeld: *'Le sexe de l'enfant a été reconnu être'*, te vertalen als *'het geslacht van het kind wordt erkend'* gevolgd door masculin (mannelijk) of féminin (vrouwelijk). Nergens ook maar een verwijzing naar de aanwezigheid van het kind zelf. Daarmee lijkt de verklaring van de aangever (bevestigd door twee getuigen) voldoende te zijn om te komen tot een geldige rechtshandeling.

[Akte 1813](#)

Maar... wat dan te denken van de voorbedrukte akten die vanaf 1813 gebruikt worden? Daar staat toch echt (weliswaar in het Frans) dat de verklaring van de geboorte maar ook de presentatie van het kind plaatsvindt in het bijwezen van de twee getuigen: *'Les dites déclaration et présentation faites en présence de...'*

Best verwarrend eerlijk gezegd. De wet stelt iets, de akten uit 1811-1812 maken geen melding van de verplichting maar zodra Nederland op het punt staat om zich (eind 1813) los te maken van Frankrijk staat in de dan gebruikte akten dan de verplichting om het kind te vertonen juist wel expliciet vermeld!

Je kunt dan ook met recht vragen of de bepaling letterlijk of überhaupt werd nageleefd. Of dat er een praktijk was waarin degene die aangifte kwam doen – als gezegd meestal de vader – op zijn woord geloofd werd. Zeker in de veelal kleine plattelandsgemeenschappen waarin iedereen elkaar wel kende. Of dat in grote gemeenten en steden dat vertrouwensbeginsel op een zelfde manier zou kunnen werken, daar heb ik geen antwoord op. Misschien wel omdat vrijwel alle nieuw-

geborenen in die tijd gedoopt werden en dat – zeker in rooms-katholieke kringen – vaak maar een of enkele dagen na de geboorte gebeurde en het daarbij vanzelfsprekend was dat het kind vertoond werd, want zonder kind geen doop.

1838: wet aan praktijk aangepast

Wat er ook van zij, als in 1838 een aangepast Burgerlijk Wetboek wordt ingevoerd, écht nieuw mag je het niet noemen want er zijn nog steeds grote gelijkenissen met de Franse voorganger, komt er wel een einde aan 'de vertoning'.

In artikel 30 staat over de aangifte van de geboorte: *'De aangifte der geboorte van een kind zal door den vader moeten worden gedaan, of, bij gebreke van dien, door de geneesheren, heelmeeesters, vroedmeesters, vroedvrouwen of andere personen, welke bij de bevalling zijn tegenwoordig geweest; en wanneer de moeder buiten hare woning bevallen is, zal de aangifte moeten geschieden door den persoon ten wiens huize zij bevallen is.'*

Je ziet dan ook dat vanaf 1839 (tenzij er misschien nog sprake is van het opgebruiken van een oude voorraad aan voorbedrukte akten) de geboorteakte alleen nog het vastleggen is van de verklaring dat een kind is geboren. Deze wijziging lijkt niet uit de lucht te komen vallen. In het al eerder aangehaalde handboek uit 1834 staat op pagina 46 immers over de vertoning van het kind het volgende vermeld: *'Het voorschrift, dat het kind aan den ambtenaar zal worden vertoond, zoo als ook de verordening van het Art. 77, dat de ambtenaar van den burgerlijke stand zich begeven zal in het sterfhuis, om zich te verzekeren, dat de overledene wezenlijk dood is, hoe goed ook gemeend, en hoe nuttig dezelve ook in geheel buitengewone gevallen kan zijn, is*

nimmer tot nakoming gebracht.' In de praktijk lijkt de bepaling om met het kind naar het gemeentehuis te komen daarmee dus een loze bepaling te zijn geweest.

Dat beeld komt ook naar voren in een in 1838 verschenen uitgave van de hand van Mr. Carel Asser. *'Men heeft zich stellig overtuigd, dat op de meeste plaatsen dit voorschrift niet wordt in acht genomen, ja, dat het schier onmogelijk zoude zijn, om dien last aan voornoemde ambtenaren, in de steden en vooral op het platte land op de schouders te laden.'* In gevallen waarin de ambtenaar twijfelt over de aangifte, kan de ambtenaar overigens wel vorderen dat het kind aan hem vertoond wordt. Ook wordt duidelijk met welk motief de regeling ooit werd ingevoerd: *'dat het tooneel der losbandigheden te Parys voor de instandhouding der wetten in de provincien nadeelig is, onophoudelijk is men hier bezig om bedriegerijen voortekomen, waarvan men op andere plaatsen bij geen begrip heeft.'*

(Voorzichtige) conclusie en afsluiting

Het is daarmee voor mij wel duidelijk dat de praktijk van de grote stad, de hoofdstad van het Franse keizerrijk nota bene, waarin kennelijk list en bedrog rond geboorte veel voorkwam, aanleiding was tot instelling van deze bijzondere regeling. Er waren kennelijk teveel jongens als meisjes in de akten opgevoerd om zich later aan de dienstplicht te kunnen onttrekken.

Maar, nu – zoals hiervoor al eerder aangegeven eind 1813 in Nederland een einde aan het Franse bewind komt – en de neiging om zich te moeten verzetten tegen een vreemde mogendheid niet meer aanwezig is, behelst de akte sindsdien

slechts het vastleggen van de afgegeven verklaring.

Weliswaar kon de ambtenaar van de burgerlijke stand vertoning vorderen, aan hem was geen actieve wettelijke onderzoeksplicht opgelegd. Het loze karakter van de regeling is dan ook snel verklaard dan wel aannemelijk. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld het te laat aangeven van de geboorte of de weigering om de geboorteaangifte te doen. Daarvan zijn wel aanwijzingen en stukken waaruit blijkt dat er actief beboet en zo nodig ook gerechtelijke vervolging plaatsvond.

Welke ons vertoond heeft, een aparte zinsnede in de geboorteakte in de periode 1811-1838. Ingegeven om zicht te krijgen op het aantal geboren jongens die later ingezet konden worden als militair in Franse dienst. In de Nederlandse praktijk een loze bepaling, aldus de weinige informatie die daarover te vinden is. En al helemaal na de definitieve val van de Franse keizer bij de slag van Waterloo in 1815.

Gelukkig maar, want het is haast niet voor te stellen dat mensen, zeker op het platteland, met een pasgeboren kind door weer en wind moesten om aangifte te doen. Hoewel... het is al eerder aangestipt. In rooms-katholieke kring werd een baby vaak al daags na de geboorte gedoopt, soms zelfs op de dag van de geboorte zelf als de gezondheid zorgelijk was. Maar dat was om het grote goed van het zielenheil van het kindje – niet voor de rekrutering van soldaten ter meerdere eer en glorie van een megalomane Franse keizer!

Rectificatie huwelijksketting

In editie 93 van Genealogie langs Peel en Maas (december 2024) staat op pagina 30 een huwelijksketting opgenomen. Daarin is (door de redactie) bij het verwerken van de kopij een vergissing gemaakt. Het gaat daarbij om de duiding van het hoeveelste huwelijk een bruid of bruidegom sluit.

Correctie 1

Het 3e huwelijk (Wilhelmina van Duijnhoven x Marinus Hermens) uit 1893 is voor de bruid haar 2e huwelijk, voor de bruidegom zijn 1e. Abusievelijk stond vermeld dat het voor beiden het 2e huwelijk was.

Correctie 2

Het 4e huwelijk (Marinus Hermens x Anna Catharina Jans Beke) is voor de bruidegom zijn 2e huwelijk en ook voor de bruid is het haar 2e huwelijk. Abusievelijk stond bij de bruidegom vermeld dat het huwelijk in 1916 zijn 1e huwelijk betrof.

16 Petrus van Berkel zn van Reinier van Berkel en Maria Braningen * Herpen 14-9-1760 + Herpen 5-8-1831 tr. Neerloon 14-2-1797	17 Petronella Rutten dr van Adrianus Willems Rutten en Hendrina van Elsdonck * Neerloon 8-11-1766 + Herpen 24-7-1850 tr. Neerloon 14-2-1797	18 Johannes Smits zn van Theodorus Joannes Smits en Maria Echters * Dennenburg 1761 + Huisseling en Neerloon 28-3-1840 tr. Huisseling 11-5-1790	19 Theodora van Heck/Eck dr van Nicolaas van Heck/Heck en Maria Bosch * Huisseling 14-9-1758 + Huisseling en Neerloon 2-3-1847 tr. Huisseling 11-5-1790	20 Peter Peters Huijbers + Herpen 19-5-1831 tr. Herpen 9-7-1793	21 Agatha van der Laan/van Laanen dr van Henricus van der Laen en Anna Maria Willems Rodijnen * Herpen 17-2-1757 + Herpen 11-5-1832	22 Lambertus van Huisseling zn van Johannes van Huesseling en maria van Outvorst * Demen 12-3-1762 + Herpen 21-12-1804 tr. Zeeland 27-4-1801	23 Johanna van den Berg dr van Joannis van den Berg en Helena Wilm Hermens * Zeeland 14-4-1769 + Zeeland 18-3-1828 tr. Zeeland 27-4-1801	24 Petrus Konings/Koninckx zn van Gerardus Koninckx en Maria Woutelings * Megen 2-12-1772 + Megen 19-1-1853 tr. Megen 23-11-1814	25 Johanna Maria de Groen dr van Gerardus de Groen en Maria Reijers * Megen 27-11-1781 + Megen 5-9-1829 tr. Megen 23-11-1814	26 Theodorus Ouwens/Auwens zn van Michaël Auwens en Joanna Verbruggen * Megen 8-10-1797 + Megen 30-3-1850 tr. Megen 7-8-1820	27 Geertruij van Griensven/Grunsven dr van Franciscus Griensven en Maria Enters * Megen 22-7-1798 + Megen 17-4-1832 tr. Megen 7-8-1820	28 Henricus Hoefnagels zn van Henricus Hoefnagels en Petronilla Snoex * Haren 14-3-1781 + Haren 31-8-1824 tr. Haren 18-4-1809	29 Johanna van de Coolwijk dr van Everardus van Coolwijk en Petronilla van Wielen * Haren 27-5-1787 + Haren 12-2-1845 tr. Megen 18-4-1809	30 Peter van de Camp zn van Bernardus van de Camp en Maria Jacobi Arts * Haren 16-10-1798 + Megen 5-7-1835 tr. Megen 17-5-1823	31 Mechelina Gremmen dr van Franciscus Gremmen en Maria Anna de Lang * Haren 5-12-1798 + Haren 21-12-1855
8 Adrianus van Berkel * Herpen 15-3-1803 + Herpen 16-11-1861 tr. Huisseling en Neerloon 24-12-1830	9 Clara Smits * Huisseling 25-4-1795 + Reek 7-2-1882	10 Petrus Peters * Herpen 16-9-1800 + Herpen 27-8-1870 tr. Herpen 30-6-1832	11 Wouterina/Catharina van Huisseling * Overlangel 17-10-1803 + Herpen 22-4-1876	12 Petrus Konings * Megen 24-2-1821 + Megen 28-8-1907 tr. Megen 10-5-1852	13 Cornelia Ouwens * Megen 14-4-1827 + Megen 10-2-1892	14 Henrik Hoefnagels * Haren/Macharen 30-7-1816 + Megen 13-6-1894 tr. Megen 4-2-1858	15 Petronella van de Camp * Haren 4-2-1831 + Megen 12-7-1897								
4 Petrus van Berkel * Huisseling 1-10-1831 + Herpen 3-3-1906 tr. Herpen 14-10-1864	5 Petronella Peters * Herpen 11-1-1837 + Herpen 27-2-1890		6 Theodorus Servatius Konings * Megen c.a. 18-5-1859 + Haren 5-4-1943 tr. Megen c.a. 1-6-1889	7 Johanna Henrica Hoefnagels * Haren en Macharen 18-6-1863 + Haren en Macharen 5-6-1892											
2 Adrianus (Janus) van Berkel * Herpen 25-6-1881, + 's-Hertogenbosch 6-11-1961		3 Cornelia (Kee) Konings * Haren 6-3-1890, + Helvoirt 31-12-1953			tr. Megen 29-4-1915										
1 Theodorus (Dorus) van Berkel geboren Megen 30 december 1916, overleden 's-Hertogenbosch 24 juni 1990 tr. Diessen 10 april 1951 Cornelia Hendrica (Kee) van Korven, geboren Oirschot 10 juni 1920, overleden 's-Hertogenbosch 20 oktober 2002, dochter van Peter van Korven en Maria Pasmans							Samengesteld door Jos van Berkel								

Drieduizend films geven gevarieerd beeld van Brabant én Land van Cuijk

Marilou Nillesen (BHIC)

Van een uitstapje van de verkenners in Sambeek tot het bezoek van het varken van de Heilige Antonius aan het café in Sint Anthonis. Familiefilms en bedrijfsfilms, losse filmflarden en lange documentaires, stadsjournaals en dorpsfilms, van meer dan honderd jaar oud tot heel recent, en alles daar tussenin, dat alles vind je terug in de online filmbank van BrabantinBeelden.

Inmiddels telt deze website 3.000 films: een mijlpaal om bij stil te staan!

Klik op het logo om films te bekijken

Online kijken

De duizenden films en filmfragmenten uit verschillende Brabantse archieven en filmcollecties zijn voor iedereen online te bekijken.

Als het kan en mag van de rechthebbenden, zijn ze ook direct via deze website te downloaden en te gebruiken. Handig voor een lokaal museum, de heemkundekring of voor een familiefeest bijvoorbeeld. Maar ook voor nieuwe makers, zoals een journalist die werkt aan een documentaire, een kunstenaar of een redacteur bij televisie. Zo maken nog meer mensen kennis met ons rijke Brabantse filmgeheugen en de bijbehorende verhalen.

Ons foto- en filmgeheugen is alleen zo goed gevuld dankzij alle films die mensen toevertrouwen aan de aangesloten archieven. (En daarvoor zeggen we via deze weg graag publiek: Dank jullie wel!)

Tijdsbeeld

Tussen die drieduizend films zitten er ook vele tientallen uit het Land van Cuijk. Je kunt vrij zoeken in alle films of filteren op plaats.

Van [Boxmeer](#) vind je zo bijvoorbeeld [oude films](#) van het Metworstrennen en het 'Heilig Bloedsgilde', maar bijvoorbeeld ook van verkenners uit Sambeek (klik op de foto!)

Of dit leuke filmpje uit het Polygoon Bioscoopjournaal met de [mini-auto](#) van Garage Renkens (geen trap-auto, maar een echte op schaal gemaakte auto): de kleinste auto van ons land.

Zoek je op [Cuijk](#), dan vind je onder andere beelden van wielervedstrijden en veel waterplezier en -overlast. Met onder meer een ouderwetse winter: '[opvallende scènes uit het Cuijkse leven in 1962](#)', met sneeuw en ijs.

Wie zoekt naar films in [Sint Anthonis](#) krijgt een gevarieerd aanbod, variërend van opnames van de [bevrijding van de regio](#) tot het dagelijks leven van de familie. Klik op de foto om het niet alledaagse bezoek van het varken van de Heilige Antonius aan het café.

Tussen de films uit [Mill en Sint Hubert](#) vind je hossende menigtes in carnavalstijden en veel bedrijvigheid tijdens één van de zeskampen.

De films uit [Grave](#) laten onder meer de jaren vijftig weer tot leven komen met onder meer 'Grave het jaar rond 1956/1957' (klik op de foto) maar ook een informatieve bedrijfsfilm over de [werking van de stuw bij de Maasbrug in Grave](#).

En heb je ook altijd zo genoten van [De Wandeling](#), het populaire tv-programma uit de jaren '90 en '00 met Rene Bastiaanse? Ook die vind je hier terug!

Uniek

Voor de vele familiefilms die deze collectie rijk is, geven een ongekende indruk van het leven van weleer. Het zijn vaak terloops gefilmde gebeurtenissen, uit het dagelijks leven van Brabanders van toen. Toen heel gewoon, nu geschiedenis geworden. Het zijn stuk voor stuk unieke beelden; het bewaren en bekijken meer dan waard. Alle films zijn online te doorzoeken en zien via brabantinbeelden.nl/films.

BrabantinBeelden is een samenwerking tussen Brabants Historisch Informatie Centrum, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Regionaal Archief Tilburg, Brabant-Collectie en Stadsarchief Oss.

Beeld gebruiken en aanvragen

Veel van onze [films](#) kun je gratis downloaden en - onder voorwaarden - gebruiken. Bij iedere film staat, voor zover bekend, de auteursrechthouder en/of maker genoemd.

De gebruiksvoorwaarden van iedere film vind je onder het kopje 'licentie' bij de film. Informatie over het gebruik van foto's vind je op de [collectiewebsites](#) van de archiefinstellingen zelf. Deze vind je op de pagina [Foto's](#).

Wil je beeldmateriaal gebruiken - thuis, voor school of educatie, in een tentoonstelling of in een tv-programma bijvoorbeeld - en heb je hierover vragen, neem dan contact met ons op. Ook als je een specifieke zoekvraag hebt, helpen wij je graag op weg.

E-mail: info@brabantinbeelden.nl

Telefoon: 073-6818500

Oude films op zolder? Niet weggooiën!

Opnames van het Brabantse leven van toen geven een waardevolle kijk op een voorbije tijd. Veel oudere films liggen nog bij mensen thuis, op zolder of in de kelder. Daar worden ze niet meer gezien, uiteindelijk zelfs vergeten en weggegooid. Dat kan anders en jij kunt daarbij helpen!

Wij bewaren de films van ons verleden. Nu en voor de toekomst. We digitaliseren ze waar nodig en delen de beelden - als dat van jou mag - via internet en op tv, zodat ook anderen ze kunnen zien en erover kunnen praten. Zo voegen we informatie en waarde toe aan jouw oude beelden.

Samen vormen we ons filmgeheugen van Brabant.

Wat voor films zoeken we?

- **Brabants**, gefilmd in Brabant of met Brabanders
- **Origineel** materiaal, zoals een 8mm-filmrolletje of dv-tape
- Vanaf begin 20ste eeuw tot ongeveer de jaren 80
- **Familiefilms en dorpsfilms** over het dagelijks leven, bedrijfsfilms, films over het verenigingsleven, de oorlogsjaren, de veranderende samenleving en jongerencultuur hebben onze speciale belangstelling.

OPROEP

@Heemkundekringen, musea en andere beheerders van films:

we dragen graag bij aan het bewaren, digitaliseren en beschikbaar stellen van jullie films. Jouw gewone films zijn voor ons bijzonder!

Amerika, America

Willem Keeris

*een serie artikelen over
emigranten naar de
Verenigde Staten van Amerika*

Deel XXXIII, van de Hei (deel 3b)

In de vorige aflevering over de familie van de Hei, heb ik laten zien wat er in Amerika gebeurde met de kinderen van Henricus van de Hei en Petronella van Bree.

Nu wil ik ingaan op de lotgevallen van de kinderen van Cornelis van de Hei, de jongere broer van Henricus, en zijn vrouw Gertruda Bongers. Zoals we al eerder gezien hebben zijn uit hun huwelijk in totaal zes kinderen geboren: Johanna (1828), Peter (1829), Wilhelmina (1832), Antonius (1834), Hendrikus (1835) en Martinus (1837).

Als eerste vertrok het jongste kind, Martinus van de Hei, met zijn op het Oventje geboren verloofde Cornelia Hermens, die drie broers had die naar Amerika vertrokken waren. Martinus en Cornelia vertrokken in juli 1865 vanaf het Oventje in Zeeland en kwamen in augustus aan in New York. Vandaar vervolgden ze hun weg naar De Pere in Brown County, waar ze nog in dezelfde maand in het huwelijk traden; het huwelijk werd voltrokken door Wilhelmus Verboort, die in 1848 als kind vanuit Volkel met zijn ouders geëmigreerd was. Martinus en Cornelia kregen zeven kinderen. Hij overleed in 1917 in De Pere, 80 jaar

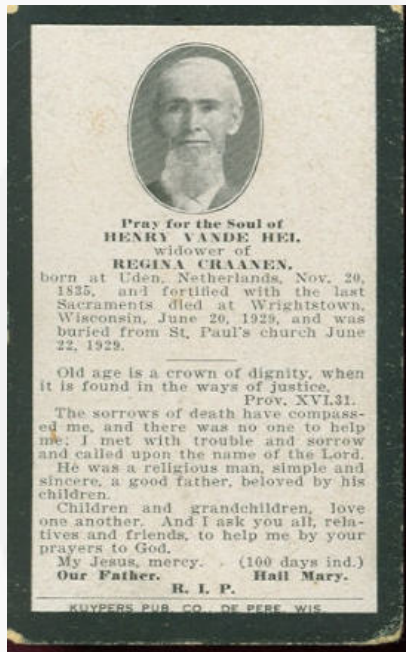
oud en Cornelia was 93 jaar toen ze in 1934 overleed. Ze zijn begraven op het *Mount Calvary Cemetery* in West De Pere.

*Bidprentje (in het Nederlands)
van Martinus van de Hei
(Zeeland 1837 – West De Pere 1917)*

De volgende leden van het gezin die vertrokken, waren moeder Gertruda Bongers, intussen weduwe, en twee van haar zoons, Peter en Hendrikus. Ze vertrokken in mei 1866. Zoals in deel XXXI vermeldt, overleed Peter al in Antwerpen en keerde zijn moeder Gertruda Bongers terug naar Zeeland. Hendrikus vervolgde echter zijn weg naar Amerika en kwam in juli 1866 aan in New York. Ook hij ging naar De Pere en trouwde ruim een jaar later met Johanna Godefrida (Regina) Craanen, die geboren was in Uden. Ze kregen vier kinderen.

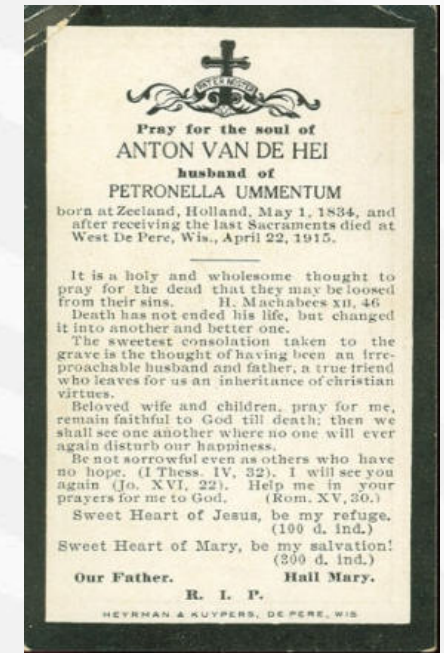
Regina overleed al in 1895, 50 jaar oud en werd in De Pere begraven. Hendrikus overleed pas in 1929 op 93-jarige leeftijd in Wrightstown, maar hij werd bij zijn echtgenote begraven, op hetzelfde kerkhof als zijn broer Martinus.

*Bidprentje (Engelstalig)
Hendrikus van de Hei
(Zeeland 1835 - Wrightstown 1929)*

Ongeveer een maand na het vertrek van Gertruda, Peter en Hendrikus, vertrok ook Antonius van de Hei. Hij kwam precies een maand na zijn broer Hendrikus aan in New York. Net als zijn broers ging hij naar De Pere, maar hij trouwde in 1871 in de St. Willebrord kerk (de Hollandse kerk) in Green Bay, met Petronella Ummentum, die geboren was in Maasbree. Uit het huwelijk werden zo'n twaalf kinderen geboren. Antone overleed in 1915, bijna 81 jaar oud en zijn echtgenote in 1928 op 77-jarige leeftijd. Ze zijn allebei begraven op het *Mount Olivet*

Cemetery in East De Pere.

*Bidprentje (Engelstalig)
Anton van de Hei
(Zeeland 1834 - West De Pere 1915)*

Pas in 1881 maakte het volgende kind van Cornelis de oversteek naar Amerika: Johanna van de Hei, weduwe van Martinus van den Heuvel. Zij vertrok vanuit Uden met haar vier, in Uden geboren kinderen. Johanna overleed zeven jaar na aankomst in De Pere en werd op het *Mount Olivet Cemetery* begraven

Haar oudste kind, Theodorus van den Heuvel, trouwde in De Pere met Adriana van Lanen uit Uden. Hij overleed in 1933 en zij overleed 10 jaar later. Ze werden vlak bij De Pere begraven, op het Immaculate Conception Cemetery in de Town of Oneida. Johannes (John) van den Heuvel trouwde eerst met Elisabeth Bos uit Swolgen, die nog in hetzelfde jaar overleed, en daarna met Mary van Rooy, geboren in Little Chute; haar vader was Johannes Venrooij uit Den Dungen. John overleed in 1939, zes jaar later dan Mary. Ze zijn allebei in West De Pere begraven.

Gezamenlijk bidprentje voor Joanna van de Hei, haar eerder in Nederland overleden echtgenoot Martinus van den Heuvel, die weduwnaar was van Theodora Maria Klaassen

Gertruda van den Heuvel trouwde in De Pere met Reinier Hendricus (Henry) Derks uit Gassel. Henry overleed in 1933 en Gertruda in 1955. Ze liggen allebei begraven op het kerkhof in West De Pere.

Adrianus (Joseph) van den Heuvel, het jongste kind van Johanna van de Hei, trouwde met Anna Coenen, de dochter van Petrus (Peter) Koenen (Coenen) uit Boekel, die in 1848 met zijn ouders en andere kinderen naar De Pere emigreerde. Adrianus overleed in 1946 en Anna in 1972. Ze zijn begraven op het *Mount Calvary Cemetery* in West De Pere. Hun kleindochter Rita is een van mijn meest gewaardeerde contacten.

Wilhelmina van de Hei, getrouwd met Arnoldus van Lijssel, was het enige kind van Cornelis dat niet emigreerde; twee van haar

eigen kinderen deden dat echter wel.

Hun oudste kind, Adrianus van Lijssel, vertrok met zijn vrouw Anna Maria van Duren en hun bijna drie maanden oude zoontje Arnoldus. In De Pere werden nog acht kinderen geboren. Adrianus (John genaamd in Amerika) overleed in 1932 en Anna Maria in 1938; ze werden begraven op het *Mount Olivet Cemetery* in East De Pere.

Hun in Zeeland geboren zoontje Arnoldus van Lijssel groeide op in De Pere en trouwde daar later met Dorothy van Lanen. Dorothy werd geboren in De Pere en was de jongste zus van Adriana van Lanen, de echtgenote van Theodorus van den Heuvel, die we al eerder tegenkwamen. Arnoldus en Dorothy (Dora) overleden respectievelijk in 1935 en 1940 en werden begraven in Rudolph, Wisconsin.

*Alle delen in de serie 'Amerika, America' staan online op de website van de afdeling. Op dit moment zijn 30 artikelen te lezen. **Klik op de afbeelding** voor een directe toegang naar deze bijzondere artikelenreeks.*

Het andere kind van Wilhelmina van de Hei dat emigreerde, was Johanna van Lijssel. In 1895, waarschijnlijk het jaar na aankomst, trouwde ze in De Pere met Cornelus van Iperen. Cornelus was in 1864 in de Rakt in Uden geboren. Hij had een tweelingbroer Martinus, die al veel eerder geëmigreerd was en die zich in Amerika 'van Kuylen' noemde.

Volgens mondelinge overlevering verdiende Cornelus van Iperen zijn overtocht door op het (stoom)schip als stoker te werken. Cornelus en Johanna overleden in Kaukauna. Cornelus, die intussen 'Van Eperen' heette, overleed in 1956 en zijn vrouw Johanna twee jaar eerder. Ze zijn begraven op het *Holy Cross Cemetery* in Kaukauna.

Hiermee zijn alle leden die deel uitmaakten van de familie van de Hei en die hun heil in Amerika zochten besproken; in totaal zijn dat er 40.

Als uitsmijter een foto van de drie broers en vermelding daarvan op pagina 5 in 'de Volksstem' van woensdag 18 mei 1910.

Je vraagt je wel af hoe dat fotograferen toen in zijn werk zou zijn gegaan!

De gebroeders Autoon, Henry en Martinus Vandchey, wier gezamenlijke onderdom 224 jaar is, lieten zich Zaterdag aftrekken. Een kraanig drietal!

Wettelijke regeling voor meerouderschap van de baan?

Meer dan twee ouders die samen een kind opvoeden, is allang geen uitzondering meer. De wet houdt hier echter geen rekening mee en gaat nog steeds uit van maximaal twee juridische ouders.

Jarenlang is een maatschappelijk debat gaande om de wettelijke praktijk aan te passen aan de ontwikkelingen zoals die zich in de maatschappij voordoen. Daarbij worden de voorstanders van meerouderschap gesteund door tal van experts die van mening zijn dat een wettelijke regeling kinderen en hun opvoeders rechtszekerheid en rechtsgelijkheid kan geven wat bijvoorbeeld van belang kan zijn bij medische behandelingen en toepassing van het erfrecht.

In het verleden is al eens geprobeerd om een wettelijke regeling hiervoor te treffen. Die poging werd evenwel in 2019 beëindigd, de kwestie was gevoelig en heel ingewikkeld, aldus toenmalig minister Dekker van Rechtsbescherming.

Vijf jaar later - zo blijkt nu - is hierin geen verandering gekomen. Huidig staatssecretaris Struycken heeft op 10 maart 2025 namens het kabinet in een [uitgebreid schrijven](#) aan de Tweede Kamer uiteengezet dat er geen voorstel tot wijziging van de wet aan het parlement zal worden voorgelegd. De uitvoering is complex, vraagt veel van uitvoeringsinstanties die al zwaar onder druk staan, en is er geen financiële dekking voor de hiermee samenhangende incidentele en structurele kosten. Alles blijft daarmee dus vooralsnog bij het oude.

Herkomst van de kantonrechter

bewerking van een lezing uit 1996 door Maurice Roefs

De kantonrechter is een bescheiden maar belangrijke rechter in het Nederlandse juridische landschap. Al meer dan 200 jaar onvermoeibaar dagelijks bezig met het verschaffen van recht, zowel binnen het civiele recht als het strafrecht. Waar komt hij vandaan? Hoe heeft de kantonrechter – ondanks vele maatschappelijke ontwikkelingen en politieke debatten – stand weten te houden?

Oorsprong van de Vrederechter in Leiden

De oorsprong van de kantonrechter is nauw verbonden met de vrederechter, dat niet, zoals vaak gedacht wordt, een Franse uitvinding is, maar een idee uit de Lage Landen.

De stad Leiden en haar magistraten valt de eer te beurt om als geestelijke vader van de vrederechtspraak de eeuwigheid in te gaan. In 1598 werd een keur uitgevaardigd die bepaalde dat civiele rechtsvorderingen niet meer voor de vierschaar van Leiden konden worden aangespannen voordat de partijen door 'vredemakers' waren gehoord. Deze vredemakers waren aan-

Considerans bij de Leidse keur van 9 november 1598: 'Alzomen uyt de dagelike ervarenheyt bevint, zeer tragelicken gevordert, merten grooten ondiensste van de goede gemeente, en mit hare overdragende costen, ende merckelic verzuym, opgehouden, ende verwachtert werden; twelc die van de gerechte ten hoochsten mishaecht: Om waer inne naer behooren te werden voorzien, ende de gemeente voor zoveel mogelicken is, van onnutte kosten, tijd ende werc-verzuym te bevrijden. Hebben Schout ende Schepenen mit advis van Burgemeesteren dezer Stadt Leyden gekeurt ende keuren midts-dezen...'

gewezen personen die als bemiddelaars fungeerden om door middel van verzoening, het 'vredemaecten' of 'concliatie' een oplossing probeerden te vinden voor geschillen zonder de gang naar de rechtbank.

Het doel was om procedures te voorkomen en de kosten, tijd en vertraging te beperken. De rechtspraktijk was namelijk erg stroperig, uitstel op uitstel was aan de orde van de dag. Door de nieuwe regeling werd het rechtssysteem sneller, eenvoudiger en goedkoper. Partijen moesten in persoon en zonder advocaten verschijnen. De kosten werden gedragen door de stad. Pas als de bemiddeling niet tot een oplossing leidde, konden partijen alsnog naar de reguliere rechtbank stappen: de gewone vierschaar.

Een telling in de vredemakersboeken laat in de 17e eeuw een gemiddelde van 1.600 zaken per jaar zien (zo'n 30 per week), in de eerste helft van de 18e eeuw zijn dat er ongeveer 1.000 zaken per jaar afnemend naar ongeveer 700 zaken in de tweede helft van de 18e eeuw.

De Vrederechters in de Lage Landen

De Leidse vredemakers waren niet uniek in hun soort. Ook elders in het land (zoals Amsterdam, 1611; Rotterdam, 1628 en vele andere plaatsen) waren vergelijkbare instanties als in Leiden die tot doel hadden om de stroom van kleine zaken af te handelen, zodat er meer ruimte was voor de grotere en belangrijker rechtszaken.

De Leidse vredemakers hadden echter een bijzondere taak. Ze fungeerden niet alleen als bemiddelaars, maar hadden ook rechterlijke bevoegdheden bij kleine vorderingen en huurzaken. Het ging daarbij om recht te spreken bij vorderingen tot f20,- welk bedrag in 1658 wordt verhoogd tot f50,- en zelfs tot f100,- in 1660. Ook het afdoen van huurzaken viel onder de nieuwe jurisdictie. Deze toekenning van een - weliswaar bescheiden - rechterlijke bevoegdheid maakte de vrede-makers tot echte vrede-rechters.

Voltaire en de Franse invloed

De vrederechter is begin 19e eeuw via het Franse recht in Nederland ingesteld. Maar, zoals hiervoor al aangegeven, kende men in de Nederlanden sinds lange tijd al een vergelijkbare figuur. Dan is de vraag of er niet sprake is geweest van een wisselwerking want in de 18e eeuw werd de invloed van de Nederlandse vrederechters ook gevoeld in Frankrijk.

De grote Franse filosoof Voltaire was erg onder de indruk van de Leidse vredemakers toen hij in 1737 de Nederlanden bezocht en schreef over hun werk. Voltaire volgde college bij professor 's Gravesande in Leiden; deze was jurist van opleiding maar hoogleraar in de mathematica, astronomie en filosofie. Via deze relatie kwam Voltaire ongetwijfeld met het instituut van de vredemakers in contact gekomen want 's Gravesande was lid van de Academische vierschaar, de rechtbank voor de universitaire gemeenschap, waarin ook schepenen van de stad Leiden zitting hadden, die om beurten de rol van vredemakers moesten vervullen.

Voltaire schrijft hierover een brief (ca 1739) getiteld: '*Fragment*

d'une lettre sur un usage très utile établi en Hollande'. Het pamflet had al ruim voor de revolutie in Frankrijk flinke bekendheid, maar kwam in de tijd van de Franse revolutie tot volle wasdom.

In 1789 ontvouwt Jacques-Guillaume Thouret, afgevaardigde voor Rouen in de Assemblée Nationale, zijn plannen om te komen tot een vernieuwing van de rechterlijke macht. Het is zijn collega Bergasse uit Lyon die enkele weken later daarbij de '*juge de paix*' introduceert.

Met veel discussie maar met nog meer overreding weet Thouret in 1790 de Assemblée Nationale zover te krijgen dat deze besluit tot vaststelling van het '*Décret sur l'organisation judiciaire*', die de grondslag vormt voor de rechterlijke organisatie. De voorbereiding van dit alles vond plaats in het Comité de Constitution alwaar in de archieven een gedrukte versie van de oude geschriften van Voltaire zijn teruggevonden. Het is daarmee dan ook zo goed als zeker dat Thouret en Bergasse hier hun inspiratie gevonden hebben bij het op schrift zetten van hun voorstellen.

De Bataafsche Republiek

Nadat de Fransen Nederland zijn binnengevallen en erfstadhouder Willem V naar Engeland is gevlucht, wordt de in naam onafhankelijke Bataafsche Republiek in het leven geroepen die in de praktijk maatschappelijk en politiek echter onder sterke invloed van het Franse keizerrijk staat.

Het Franse voorbeeld inspireerde de wetgever in de Bataafse Republiek in het voetspoor van de revolutionaire staatsregeling van 1798, waarin de vrederechter een plaats had gekregen, een jaar later tot de vaststelling van een Algemene Manier van

Procedeeren die dan ook ten aanzien van de procedure bij de vrederechter een overwegend Frans karakter droeg. Dit wetboek is echter nooit in werking getreden, omdat men het niet eens kon worden over de territoriale indeling in departementen, kantons en gemeentes.

De Staatsregelingen van 1801 en 1805 noemen het instituut van de vrederechter niet; de Constitutie van 1806 liet alles gemakshalve over aan Koning Lodewijk Napoleon. De meningen zijn sterk verdeeld. Het ontwerp voor een op Franse leest geschoeid Burgerlijk Wetboek bevatte in Boek IV (het burgerlijk procesrecht) heel listig de bepaling: '*Alle rechters zijn vrede-rechters*', hetgeen inhield, dat iedere rechter de plicht had om allereerst te trachten partijen te verenigen. Het Plan van Organisatie voor de Regterlijke Magt noch het ontwerp-Farjon uit 1809 voor een Wetboek op de Regterlijke Instellingen en de Regtspleging voorzag in de vrederechter.

Handschrift vrederechter H.M. Maertens (Hulst, provincie Zeeland)

De Vrederechter in Nederland

De hele discussie wordt in 1810 beslecht als in dat jaar Napoleon Bonaparte de Bataafsche Republiek inlijft en de Nederlanden vanaf dat moment deel uitmaken van het Franse keizerrijk. Franse wetgeving wordt van toepassing verklaard en zo is de instelling van de kantonrechter naar Frans model al snel een feit. In 1811 worden in Nederland 220 kantonrechters aangesteld in evenveel kantons.

Na het vertrek van de Fransen (1813) blijft het Franse systeem intact, de kantonrechter blijft een belangrijke figuur in de juridische structuur van Nederland. Maar dat ging niet zonder slag of stoot.

Zo stelde minister (van Buitenlandse Zaken) Van Hogendorp zelfs voor de instellingen uit de periode van het Ancien Régime te herstellen en wat betreft de rechtspraak weer terug te gaan naar de invoering van hoofdschouten en schepenenbanken in de steden en de (ambachts)heerlijkheden voor het platteland...

Onder invloed van de Belgen, die in 1815 deel gingen uitmaken van het Koninkrijk en die na hun Oostenrijkse ervaringen in de achttiende eeuw niet ongelukkig waren met het Franse stelsel, waaronder zij al sedert 1795 leefden, ging minister Van Maanen (Justitie), die ook al in de door de Fransen gedomineerde Bataafsche Republiek minister van Justitie was geweest, in 1816 overstag. In 1817 stelde hij de Koning voor om in ieder kanton een rechter voor de behandeling van kleine zaken aan te stellen onder de benaming van '*juge du canton*'. De naam 'vrederechter' werd zorgvuldig vermeden omdat met name de Noord-Nederlanders niets meer van de (Franse) vrederechter moesten hebben.

In 1819 kreeg de Koning een ontwerp van wet aangeboden. Daarin was voor de kantonrechters een plaats ingeruimd. Het ontwerp, dat in 1820 aan de Staten-Generaal werd gezonden, voorzag in een competentie tot f300, --, alsmede in huur- en arbeidszaken; de bevoegdheidsgrens lag op f50,--. Het ontwerp maakte een moeizame gang door de Staten-Generaal, en werd pas in 1827 afgehandeld. Daadwerkelijke invoering liet echter nog veel langer op zich wachten vanwege de problemen die ontstaan waren rond de afscheiding van België (1830). Niet eerder dan in oktober 1838 werd de wet ingevoerd, gelijktijdig met het toentertijd nieuwe Burgerlijk Wetboek. In afwachting van deze definitieve regeling werd de nog steeds van toepassing zijnde Franse rechterlijke organisatie in de tussentijd gehandhaafd.

De Kantonrechter in de 19de en 20ste Eeuw

Het instituut van de kantonrechter bleef zich in de 19de en 20ste eeuw ontwikkelen.

De kantonrechter dreigde op enig moment uit de rechterlijke organisatie te worden weggeschreven, enerzijds omdat er onvoldoende werk voorhanden was, anderzijds omdat niet alle kantonrechters kennelijk de hun opdragen taken altijd even goed uitvoerden. Het feit dat er geen opleidingseisen werden gesteld, werkte dat ongetwijfeld op tal van plaatsen in de hand. In plaats van een demotie of afschaffing kreeg de toenmalige discussie een geheel andere wending toen ervoor gekozen werd om juist een aantal bevoegdheden van de rechtbanken bij de kantonrechter te leggen (1874). Zogeheten extrajudiciële werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld het toezicht op het

vermogensbeheer van onder voogdij staande minderjarigen werd aan de kantonrechter opgedragen.

Wel nam in 1877 het aantal kantongerechten, waaronder die in Gennep, Horst en Grave, met enkele tientallen af en daalde het aantal kantonrechters hierbij tot 116. Ook werd in dat jaar bepaald, dat de kantonrechter, met uitzondering van zijn plaats-
-vervangers, op een universiteit de graad van doctor in de rechtsgeleerdheid moest hebben verkregen; hij werd daarop voor het leven benoembaar. Het vereiste van rechtsgeleerde opleiding voor de plaatsvervangers is pas in 1910 ingevoerd.

Tijdens de bezuinigingsrondes in de jaren '20 van de vorige eeuw werd het voortbestaan van de kantonrechter opnieuw ter discussie gesteld. Het wetsontwerp tot opheffing van een aantal kantongerechten werd toen weliswaar ingetrokken, maar kwam in de crisisjaren na 1929 weer terug. De sterkte werd in 1933 verder gereduceerd, waarbij onder andere de kantongerechten in Oss en Veghel werden gesloten, tot 80 kantonrechters in 62 kantons, waarbij de latere jaren het aantal kantonrechters wel weer werd uitgebreid tot circa 140.

Heeft de kantonrechter zijn langste tijd gehad?

“Als men zo naar het verleden kijkt, ziet men, dat de kantonrechter diverse politieke aanslagen op zijn ambtelijk heeft overleefd en, met de vrederechter meegerekend, nu zo ongeveer tweehonderd jaar aan de voet van de juridische piramide bescheiden en onopvallend zijn taak heeft verricht. Dit kan het optimistisch vertrouwen wekken, dat ook de volgende aanslag, die thans wordt beraamd, wel met een sisser zal aflopen. Gevreesd moet echter worden, dat de volgende klap fataal zal

zijn.", aldus de Boxmeerse kantonrechter Kolfshoten in 1996. In de periode voor 1996 was opnieuw discussie gevoerd over modernisering van het 'rechterlijk bedrijf'. Dit keer door het idee van integratie of samenvoeging van de vele in de loop der jaren gegroeide rechterlijke colleges en instituten.

de Rechtspraak

Hoe is het de kantonrechter na 1996 vergaan?

De integratie heeft inderdaad zijn beslag gekregen. Daarbij heeft de kantonrechter in de meeste arrondissementen toch een plek gekregen of beter gezegd behouden.

Op de site www.rechtspraak.nl staat: *'De rechtspraak is opgedeeld in drie rechtsgebieden: civiel recht, strafrecht en bestuursrecht. Kantonrechtspraak is een bijzondere vorm.'*

De kantonrechter is en blijft daarmee een bescheiden maar belangrijke rechter in het Nederlandse juridische landschap. Al meer dan 200 jaar onvermoeibaar dagelijks bezig met het

De huidige kantonrechters zijn bevoegd om te oordelen over kleinere civiele zaken tot een bedrag van € 25.000 (arbeidszaken, huurgeschillen en consumentenzaken). Ook bewind, curatele, mentorschap en het verwerpen of beneficiair aanvaarden van een erfenis zijn onderwerpen waar de kantonrechter over gaat. De kantonrechter is op het strafrechtelijke vlak de aangewezen rechter als het gaat om overtredingen (zoals te hard rijden), een misdrijf als stropen en beroepsinstantie bij verkeersboetes die opgelegd zijn op basis van de Wet Mulder.

verschaffen van recht, zowel binnen het civiele recht als het strafrecht.

Tot 2002 bestonden binnen elk van de 19 arrondissementen zelfstandige kantongerecht. In 2002 zijn deze kantongerechten opgeheven en kwam daar bij elke rechtbank een sector kanton voor in de plaats.

In 2013 werd het aantal arrondissementen teruggebracht naar 10; tevens werd de plicht opgeheven om binnen elke rechtbank een sector kanton te hebben, maar bij de meeste rechtbanken is deze er wel.

De sector kanton wordt sinds 2013 aangeduid als 'kamer voor kantonzaken' of 'de kantonrechter'.

Actueel: vrederechter keert terug als 'regelrechter' ?

Het kabinet heeft besloten om met ingang van 1 maart 2025 drie jaar te experimenteren met 'regelrechters' die uitspraken kunnen doen in conflicten over werk of kwesties over geldbedragen tot 5.000 euro zonder dat dit veel geld kost en er een heel juridische papierwinkel aan te pas moet komen.

Het experiment geldt voor vier rechtbanken (Den Haag, Rotterdam, Overijssel en Zeeland/West-Brabant). Als iemand een beroep doet op de regelrechter dan is de tegenpartij verplicht om aan deze vorm mee te werken; dit is wettelijk vastgelegd. Als de partijen er tijdens de zitting niet uitkomen, zal de rechter uitspraak doen op een zo kort mogelijke termijn, dat wil zeggen direct of binnen enkele weken.

Het klinkt allemaal heel bekend. Er is een Frans spreekwoord dat luidt *L'histoire se répète*. Het heeft er inderdaad alle schijn van, *n'est-ce-pas?*

Verantwoording artikel 'Herkomst van de kantonrechter'

Binnen de kring van de afdeling Land van Cuijk en Ravenstein zijn er vanaf 1984 leden actief geweest als 'Genealogische Werkgroep Land van Cuijk en Ravenstein'.

Tallose archiefstukken zijn bewerkt met als doel genealogisch onderzoek in onze (oorspronkelijke) regio toegankelijker te maken. Al die tijd is een groot aantal publicaties op papier uitgebracht (zie kader) die intussen ook via de site van het BHIC beschikbaar zijn voor onderzoek.

De werkgroep heeft ook de regesten van de Vredegerechten van de kantons Ravenstein, Gemert en Boxmeer ontsloten. Toen in 1996 het derde en laatste deel in deze serie gereed was voor publicatie vond op 14 maart 1996 in het toenmalige kantongerecht te Boxmeer de presentatie ervan plaats.

Bij die gelegenheid hield de in 2020 overleden kantonrechter mr. T.J.M. Kolfschoten een uiteenzetting over de herkomst van de kantonrechter.

Het voorgaande artikel is gebaseerd op de recent in de afdelingsbibliotheek teruggevonden tekst die destijds is uitgesproken, die door mij is samengevat, bewerkt en op onderdelen aangevuld dan wel geactualiseerd.

Maurice Roefs

Stel je vraag via Whatsapp

Heb je een vraag over stamboomonderzoek?

Misschien kunnen we je het directe antwoord geven of hebben we wellicht tips voor je om je verder te helpen.

Stuur je vraag in de vorm van een Whatsapp bericht naar NGV-afdeling Land van Cuijk.

Het nummer dat je daarvoor kunt bereiken staat opgenomen in het nevenstaande logo.

NGV Land van Cuijk en Ravenstein; at your service!

Afdelingsbibliotheek

De afdelingsbibliotheek is in 2024 in twee gedeeltes overgebracht van de archiefruimte van Catharinahof in Grave naar de aldaar gevestigde bibliotheek waar de afdeling ruimte heeft om de boeken uit te stallen.

Op dit moment wordt de bibliotheek opnieuw in kaart gebracht en vindt ook een sanering van het boekenbestand plaats.

Nog voor de zomer zal de geactualiseerde inventarislijst gepubliceerd worden op de website van de afdeling.

Ook zal dan worden aangegeven op welke manier het mogelijk is om boeken te reserveren/lenen om te lezen of te gebruiken voor het eigen onderzoek.

Stel je vraag aan NGV-LvC

Een vraag over stamboomonderzoek? Wij helpen je graag! Alle hulp komt van vrijwilligers, we doen ons best zo snel mogelijk te antwoorden.

Stuur je bericht via Whatsapp
naar 06 - 85 14 09 39

Het portret van ...

In het afdelingsblad wordt de mogelijkheid gegeven om oude portretfoto's te plaatsen in het onderdeel 'Het portret van ...'.

De publicatieruimte voor foto en tekst samen is maximaal één pagina.

Voorwaarden voor opname zijn: de foto is tenminste 100 jaar oud de geportretteerde(n) is/zijn vóór 1875 geboren en de genealogische gegevens zijn compleet en bevatten de volledige naam van de geportretteerde(n), eventueel beroep, namen van de ouders, plaats en datum van geboorte, eventueel huwelijk(en) en overlijden en verdere gegevens van de partner(s) en eventueel de kinderen.

Kwartierstaat

Indien u een kwartierstaat wilt laten plaatsen, kunt u daarvoor contact opnemen met de redactie.

De kwartierstaat dient aan een aantal voorwaarden te voldoen: de kwartieren dienen grotendeels personen te bevatten uit het gebied van de afdeling.

In het geval de kwartieren informatie over levende personen bevatten, dient - in verband met de bescherming van de privacy - toestemming van betrokken personen voor publicatie aangetoond te kunnen worden.

De redactie neemt daarvoor geen verantwoordelijkheid.

NGV-lidmaatschap

Informatie over het NGV-lidmaatschap (zoals de actuele tarieven en bijzondere acties) is te vinden op de website

<https://www.ngv.nl/hoofd/lid-woorden/>

Het doorgeven van wijzigingen (NAW-gegevens, e-mailadres etc.) vindt plaats door contact op te nemen met de landelijke ledenadministratie

ledenadministratie@ngv.nl

Naast het lidmaatschap van de afdeling Land van Cuijk en Ravenstein kunt u zich tevens aanmelden voor een lidmaatschap van een andere afdeling. Hier betaalt u extra contributie voor. Voor meer informatie wordt verwezen naar de [website van de NGV](#).

Het volgende afdelingsblad verschijnt augustus 2025.

Kopij is van harte welkom via redactie-lvc@ngv.nl

Inzenden (vanwege de zomervakantie) vóór 1 juli 2025.

ISSN 2950-2209

Verschijnt drie maal per jaar:
april, augustus en december

